

Kesäkulkija kylillä: Kiuruveden Koskenkaupungin salaperäisestä patruunasta tiedetään vähän

Isokoski sijaitsee Sulkavan kylällä Kiuruvedellä. Isokoskessa oli parhaimmillaan kolme myllyä, saha ja höylä. Kosken ympärillä oli paljon asutusta. Kyläläiset ovat kunnostaneet Isokosken ympäristön. Tenho Tikkanen, Sulkavan osakaskunnan puheenjohtaja Esko Räihä ja sihteeri Martti Keränen ovat tyytyväisiä kyläläisten yhteistyön tulokseen. VUOKKO NISSINEN

- [Katso isompi kuva](#)
- [Katso isompi kuva](#)
- [Katso isompi kuva](#)
- [Katso isompi kuva](#)
- [Katso isompi kuva](#)
- [Katso isompi kuva](#)
- [Katso isompi kuva](#)

Vuokko Nissinen

Jos nauttii virtaavan veden solinasta ja pienten pärskeiden katselemisesta, kannattaa ajaa Kiuruveden eteläosaan Pielaveden rajalle. Siellä on Sulkavan kylä ja Isokoski, joka vielä neljä vuotta sitten kasvoi läpipääsemätöntä pajukkoa ja heinikkoa.

Nyt paikalla on kota, näköalatasanne ja silta, jota pitkin pääsee tutkimaan vanhan myllyn kivijalkaa. Isokoski pyörteilee uomassaan ja jakautuu välillä kahtia koskeen muodostuneiden pienten saarten kohdalla.

Paikka on Salmenkyläntien varressa. Ympärillä on rehevää savolaista luontoa.

Kyläläiset järjestävät kesäisin niittotalkoita, jotta polku kodalta sillalle pysyisi auki. Nyt Martti Keränen tarttuu viikatteeseen ja antaa terän heilua.

Talkoot ovat Keräselle tuttuja, sillä koko alue on kyläläisten talkootyön tulosta. Tehtyjä tunteja on 1 200 ja talkoolaisia 24.

Idea Isokosken ympäristön kunnostamisesta on Tenho Tikkasen. Hän tiesi Isokosken myllynomistajan Matti Pietikäisen (1870–1930), jonka talossa hänen tätinsä ja äitinsä olivat olleet palveluksessa.

– He puhuivat Kalimoisesta, joksi Pietikäistä kutsuttiin, aina pelkkää hyvää. Siellä kohdeltiin palkollisia arvostavasti, Tenho Tikkanen kertoo.

Siksi Tikkanen innoistui selvittelemään Kalimoisen ja Isokosken historiaa, mutta helppo tehtävä se ei ollut. Kirjoitettua tietoa on vähän ja valokuvia vain muutamia. Tikkanen on kerännyt tietoa vanhoilta kyläläisiltä ja Pietikäisen ottolapsenlapselta. Matti ja Margareeta Pietikäisellä oli kaksi ottolasta mutta ei biologisia lapsia.

Tikkanen on saanut selville, että kauppias Matti Pietikäinen oli rikas mies. Hän omisti maatiloja Kiuruvedellä, Pielavedellä, Maaningalla, Paltamossa, Pyhäjärvellä ja Kuopiossa. Hän oli osakkaana useissa mylly-, meijeri- ja sahayhtiöissä sekä omisti laivoja.

Kalimoinen oli pienikokoinen ja eli vaatimattomasti. Hän käytti tuohikonttia ja tervattuja lapikkaita, ja hänen pukeutumisensa erehdytti ihmisiä luulemaan häntä köyhäksi maalaismieheksi.

Isokoskella on ollut mylly myllytulliluettelon mukaan vuodesta 1635. Vuonna 1891 paikalla oli kolme myllyä, jotka olivat Savon Sulkavan Myllyosuuskunnan omistuksessa.

Pietikäinen hankkiutui osuuskunnan osakkaaksi vuonna 1909 ja laajensi ylämyllyä rakentamalla siihen sahan ja pärehöylän.

Toinen mylly sijaitsi alempana koskessa ja sitä kutsuttiin alamylyksi. Kosken läheisyydessä toimivat myös kauppa, nahkuri, neulomo ja myllytupa, jossa myytiin kahvia ja leivonnaisia.

Isokosken kukoistus ajoittuu 1910- ja 1920-luvuille, jolloin aluetta kutsuttiin Koskenkaupungiksi. Sen ajan asukaslukua ei tiedetä, mutta kylällä oli vilkasta.

Myllyjen toiminta vaikeutui, kun vesistön pintaa laskettiin 1920-luvulla. Viimeinen mylly lopetti toimintansa ennen sotia vuonna 1939.

Nyt paikalla on kaikille avoin grillikota, sillat entisten myllyrakennusten paikoilla ja opastetaulu. Tien toisella puolella on Sulkevanjärven osakaskunnan uusi venesatama ja veneenlaskupaikka.

Tikkasen idea Isokosken ympäristön kunnostamisesta ja osakaskunnan suunnitelma sataman rakentamisesta kävivät sopivasti yhteen, ja vuonna 2012 alkanut hanke sai Ylä-Savon Veturilta Leader-tukea.

Sulkavan osakaskunta hankki omistukseensa kosken rannan, jonne grillikota, sillat ja opastetaulu rakennettiin.

– Maanomistuksen selvittämisessä oli iso työ, mutta se saatiin tehtyä talkootyönä, Tikkanen kertoo.